

עדאלה באו"ם: ראיון עם עו"ד ארנה כהן מעדאלה

עו"ד ארנה כהן, עדאלה
(צילום – הו ויליאמס)

עורכת הדין ארנה כהן ייצגה את עדאלה [בוועדת האומות המאוחדות לביעור האפליה הגזעית](#) ("הוועדה"), שהתכנסה בז'נבה ב-14-16 בפברואר 2012. הוועדה התכנסה כדי לבחון את האופן שבו ממלאת ישראל את מחויבותיה הבינלאומיות לזכויות אדם על פי [האמנה הבינלאומית לביעור האפליה הגזעית](#) (International Convention on the Elimination of Racial Discrimination, CERD) שאותה אישרה ישראל ב-1979. הוועדה בחנה לאחרונה את אופן יישום האמנה בישראל לפני חמש שנים, ב-2007. היא פרסמה [הערות סיכום](#) חשובות, שבהן דחקה בישראל לבטל את חוק האזרחות האוסר על איחוד משפחות, לפרק את חומת הפרדה, לחייב את קרן קיימת לישראל לפעול לפי עקרונות של אי-אפליה ולהכיר בכפרים הלא-מוכרים בנגב, שבהם גרים אזרחים ערבים-בדווים. מרכז עדאלה ציין את רוב הסוגיות האלה [בדו"חות שהגיש לוועדה](#). בזמנו, והשתתף במושבים שבהם עסקה הוועדה בישראל. למעשה, הוועדה היתה גוף זכויות האדם הראשון שעדאלה שיתף פעולה עמו, בדו"ח הראשון שהגיש לו, ["הפרות משפטיות של זכויות המיעוט הערבי בישראל"](#).

בינואר 2011 הגישה ישראל [דו"ח חדש](#) לוועדה, המתאר את פעילותה בתחום החקיקה נגד אפליה. עדאלה הגיש [לוועדה דו"ח עמותה](#) בדצמבר 2011, שבו פירט תחומים שונים שבהם נוקטת המדינה אפליה גזעית כלפי אזרחי ישראל הפלסטינים. בינואר 2012 פרסמה הוועדה את [רשימת הנושאים](#) שאותם בחנה עם משלחת מטעם ממשלת ישראל בפברואר 2012.

כינס הוועדה כלל שני מושבים שבהם השתתפה המשלחת הישראלית ומושב עמותות רשמי, שבו הציגה עו"ד כהן [הודעה בעל-פה](#). נוסף על כך, עו"ד כהן מסרה לממונים על זכויות האדם הפועלים כדווחים מיוחדים מטעם האו"ם, ובהם מומחים לזכויות עמים ילידיים, לזכויות מיעוטים, לעינויים ולשטחים הפלסטיניים הכבושים, עדכון על הסוגיות העיקריות המטרידות אותנו. עדאלה תיאם פגישות עדכון עם ארגונים שותפים: FIDH, המועצה הנורבגית לפליטים, אל-חאק, המרכז הפלסטיני לזכויות אדם, בדיל והוועד הישראלי נגד הריסת בתים.

להלן הסבריה של עו"ד כהן על היעדים שעדאלה ביקש להשיג בכינוס של ועדת האומות המאוחדות לביעור האפליה הגזעית, רשמיה מן הכינוס והתייחסותה לחשיבות של עבודה מול גופי זכויות אדם של האו"ם.

שאלה: מה היו מטרותיו העיקריות של עדאלה בכינוס של ועדת האו"ם לביעור האפליה הגזעית? ארנה כהן: עדאלה ניצל את ההזדמנות שהעמידה התכנסות זאת של הוועדה כדי לדחוק במומחי הוועדה לקרוא לישראל לבטל את [החקיקה המפלה](#) נגד אזרחי ישראל הערבים. בין החוקים המפלים אפשר לציין את [חוק האזרחות](#), [חוק הנכבה](#), [חוק ועדות הקבלה](#) וכן חוקים המתנים הטבות סוציאליות והטבות דיור שונות בשירות צבאי. ביקשנו מן הוועדה להמליץ בפני ישראל לעצור את תהליך החקיקה של [החוק ליישום תוכנית פראוור](#). אם ייחקק חוק זה, שעדיין תלוי ועומד, הוא יגרום לעקירה בכוח של עד 70,000 ערבים בדווים מבתיהם בכפרים הלא-מוכרים בנגב, מאדמות השייכות להם על פי המסורת. העלינו את סוגיות המפתח האלה בכל הזדמנות, ואנחנו סמוכים ובטוחים שהקהילה הבינלאומית לכל הפחות מודעת לאפליה הממוסדת הבוטה הקיימת נגד אזרחי ישראל הפלסטינים.

שאלה: מה היו הטענות הבולטות ביותר שהעלתה המשלחת הישראלית בכנס של ועדת האו"ם לביעור האפליה הגזעית?

ארנה כהן: אני רוצה לעודד את כולם לקרוא את [הצהרת הפתיחה](#) של ישראל, שנישאה ב- 15 בפברואר 2012. המשחק הדיפלומטי הוא מחזה מרתק. ראשית, ישראל עמדה על כך שאף אחת מאמנות זכויות האדם שעליהן היא חתומה (דהיינו, היא מחויבת על פי החוק הבינלאומי שלא להפר את תקנותיהן) אינה חלה על השטחים הפלסטיניים הכבושים. דוגמה מייצגת לעמדתה של ישראל היא הדחייה המוחלטת מטעם המדינה של [חוות הדעת](#) מטעם בית המשפט הבינלאומי לצדק, הקובעת שהבנייה של חומת הפרדה בשטחים הפלסטיניים הכבושים היא הפרה של החוק הבינלאומי. כך, בכל מושב של האו"ם הוועדות עומדות שוב ושוב על כך שהאמנות אכן חלות על השטחים הכבושים. למעשה, הוועדות שבות וטוענות שזכויות האדם חלות על כולם בכל מקום, וישראל פשוט אינה מקבלת עמדה זאת. בנוגע לאפליה נגד אזרחי ישראל הפלסטינים, המשלחת הישראלית מצירת תמונה של מדינה המתקדמת כל העת לקראת מתן מענה ל"כמה אתגרים". טיעון זה מתעלם, כמובן, מן העובדה החשובה שהתקדמות זאת אינה תוצאה של חקיקה נגד אפליה ביוזמת המדינה, אלא היא תגובה למאמצי ההתקדמות של עמותות שונות לקידום זכויות פלסטינים ולהגנה עליהן. למעשה, ההתקדמות היא תוצאה של מאמצים אלה.

שאלה: מהו תפקידו של עדאלה ומהי מערכת היחסים שלו עם גופי זכויות אדם של האו"ם? ארנה כהן: עדאלה הוא משתתף פעיל בעבודתם של גופים המפקחים על יישום אמנות האו"ם לזכויות האדם ודווחים מיוחדים מטעם האו"ם. כמרכז המשפטי הערבי היחיד בישראל, יש לנו תרומה חשובה לתרום לאו"ם. עדאלה שולח דו"חות ומתערב באופן אישי בפני ועדות האו"ם שתפקידן לפקח על פעולותיה של ישראל בתחום זכויות האדם מאז 1997. באמצעות ההסתייגויות בכתב שאנחנו מגישים לגופים האלה אנחנו מקווים להבטיח שהפגיעה בזכויות האדם של אזרחי ישראל הפלסטינים ושל

הפלטטינים החיים תחת הכיבוש תעמוד במרכז תשומת הלב של האו"ם. הנוכחות הפיזית שלנו באו"ם מבטיחה הצגה ישירה של הסתייגויותינו בתחום זכויות האדם בפני המומחים המשפטיים מרחבי העולם היושבים בוועדות. כך אפשר גם להגיב על טענותיה של ישראל, כאילו אין הפרות של זכויות אדם, או שההפרות עומדות באופן כלשהו ביחס ישר לאימים על ביטחונה. עניין אחרון, עדאלה משלב את ההמלצות של ועדת זכויות האדם של האו"ם בעבודה היומיומית שלו בבתי המשפט הישראליים ובמגעיו עם הרשויות בישראל. הערות הסיכום הן הערכות מקצועיות ואובייקטיביות של חוקים ומדיניות, ומבחינתנו של עדאלה ממצאים והמלצות אלה הפכו לכלים חשובים מאוד בהתדיינות המשפטית ובסינגור בישראל.